

2017. október 23. Alsómocsolád

Kedves Ünneplők, kedves Barátaim!

Október 23-a van, az 1956-os forradalom kitörésének 61-ik évfordulója, a magyarság egyik legnagyobb ünnepe! Az 1848-as forradalommal együtt 1956 forradalma a magyar hősiesség és hazaszeretet, a szabadságvágy szimbóluma! Ma emlékezni, a hősök előtt fejet hajtani, s a tiszteletükre állított szobrot felavatni jöttünk itt össze!

A mindenkori forradalmak előzményeit a költő szavaival rövidebben, így is meg lehet határozni...***„Amikor a mélyben forrong a düh, és sokak élete kimondhatatlanul keserű, amikor a nép csak papíron szabad, és csak a költőktől áradnak biztató szavak...”***

Ha a 61 évvel ezelőtti kitört forradalmat nézzük, azaz, hogy miért is forrongott 1956-ban a mélyben a düh és miért volt olyan kimondhatatlanul keserű, az elsősorban az itthoni előzményeknek tudható be. Az elmúlt sok év utolsó évtizedeiben valószínű minden magyar emberhez eljutott a Rákosi, Gerő-féle sztálinista rendszer minden bűnének híre, Kádár 1956-tól 1963-ig tartó megtorlásának intézkedései. Megismerhettük azt is, hogy Nagy Imre miniszterelnök 1953-tól milyen változtatásokat, könnyítéseket próbált bevezetni. Talán kevésbé volt hangsúlyos, hogy ***Auszbriából 1955-ben kivonult a szovjet hadsereg***, mi is azt reméltük, de nem így lett! Még kevésbé irányult a közvélemény figyelme 1956 júniusában arra, hogy ***a lengyelországi Poznan városában munkásfelkelés tört ki***, amit ugyan vérbe fojtottak, de a megingott sztálinista pártvezetést leváltották és az új vezető Moszkva ellenében Nagy Imre magyarországi reformjának mintájára a diktatúrát enyhítő demokratikus reformokat vezetett be!

1956 októberében forradalmi helyzet jellemezte az egész országot. Nagy Imre visszatérését követelték, bírálták Gerő Ernőt, s egyáltalán nem véletlen, hogy a józan magyar ész milyen tömören megfogalmazta ***a forradalom jelszavait!*** Főleg Budapesten, röpiratokon – de ezek vidéken is megjelentek, aztán falragaszokon, házfalakra festve voltak olvashatók. Ezek így hangzanak:

„Lengyelország példát mutat, kövessük a magyar utat!” – „Függetlenség, szabadság!” – „Kossuth címert akarunk!” - „Azt beszélnek Pesten – Budán, hová lett a magyar urán?” – „Magyar urán, magyar kincs, másnak ehhez köze nincs!” – „Menjünk tovább előre, ne hallgassunk Gerőre!” – „Rákosit a Dunába, Nagy Imrét a kormányba!” – „Új vezetést akarunk, Nagy Imrében bizalmunk!” – „Szabad sajtó, szabad nép, visszahozzuk Nagy Imrét!” - „Nem állunk meg félúton, sztálinizmus pusztuljon!” – „Vesszen az önkény, éljen a törvény!” – „Vesszen az ÁVÓ!” – „Minden ország katonája menjen saját országába!” – „Szovjet sereg menjen haza, Sztálin-szobrot vigye haza!” – „Ruszkik haza!” – „Ne búsulj kenyeres, nem tart ez örökké, 150 évig se lettünk mi törökké!” – „Munkás-paraszt gyerekek, együtt megyünk veletek!” – „Aki magyar, velünk tart!” ...

Arra a kérdésre pedig, hogy miért is kellett annyi embernek megsérülnie, meghalnia, az országot elhagynia, miért is kellett egy ország szabadságvágyát vérbe fojtani, majd az utána következő megtorlást elviselni? – egyszerű a válasz: azért, mert ***Rákosi és köre a hatalom rabjává vált, nem értették meg az idők szavát, nem mondtak le és nem süllyedtek el a politika süllyesztőiben, inkább ránk hívták az oroszokat a már ittlévőkhez!*** Csak azért említek számadatokat, mert az a kifejezés, hogy sokan és hadüzenet nélkül, háborúra felfegyverkezve érkeztek, semmit nem fejez ki! A számok hallatán lehet fogalmunk arról, hogy a Szovjetunió milyen borzasztóan nagy

arzenált, indokolatlanul nagy és erős haderőt vezényelt ide! 17 hadosztály, kb. 32 ezer katona, amely 60 ezerre egészült ki, 1130 db harckocsi, 620 tüzérségi löveg és aknavető, 380 páncélozott harcjármű és majdnem 4 ezer gépkocsi „gondoskodott” a szabadságharcosok, hiányos fegyverzetű emberek eltiprásáról. Így küzdött Dávid Góliát ellen, nem is volt kétséges a harc kimenetele a fővárosban és vidéken egyaránt... **A Dávidok között elsőként az egyetemisták** kezdtek mozgolódni, kezdetben saját céljaikat gyűjtötték össze, majd a speciális egyetemi követelések mellé országos és külpolitikai, valamint helyi témák kerültek. Pl. megfogalmazták, hogy a honvédelmi órákat csökkentsék, az orosz és a marxizmus-leninizmus órákat nem akarták látogatni. A budapesti, szegedi, debreceni, veszprémi, miskolci, soproni diákság pontjai között szerepeltek többek között a következők is: pl. a március 15-e legyen nemzeti ünnep, teljes vélemény, szólás, sajtó és vallásszabadság legyen, állítsák vissza a Kossuth címert és Magyarország legyen semleges ország! A lengyelországi eseményekkel szervezett szimpátiatüntetésük, majd a Rádiónál történt ÁVH-s sortűz indította el a fegyveres felkelést...

Az egyetemistákhoz csatlakoztak a barikádokon, a Corvin-közben, a Széna-téren, a Tűzoltó utcában, Csepelen, Angyalföldön a sok felnőtt mellett az un. „**pesti srácok**”. Ők elsősorban benzines palackokkal, ismétlőpuskákkal, pisztolyokkal, géppisztolyokkal voltak felszerelve, Ténylegesen harcoltak, pedig kezdetben a fegyvereket szakszerűen nem is tudták használni. Közülük sokan otthonról elszökött fiatalok voltak, Budapest külső kerületeinek vagányai, többen árvák. Spontán, vezető nélkül szerveződtek ott, ahol volt kivel harcolni, ahol voltak oroszok vagy ellenük fegyvert fogó hazaiak. Vajon milyen meggondolásból vállalták a harcot tizen-huszonéves létükre kérés vagy hívás nélkül, teljesen önállóan, lelkesedve? Minden bizonnyal azért, mert rossz anyagi helyzetükért a hatalmat okolták és gyűlölték, remélték a sikeres harc után sorsuk jobbra fordulását, nem utolsó sorban romantikus hazaszeretetből, de valószínű, némelyikükben a kalandvágy is munkált! Számuk néhány ezer volt. Sikereikhez az is hozzájárult, hogy az emberek élelemmel látták el őket és szállást is kaptak hol itt, hol ott, mivel közülük többen nem is a fővárosban laktak. Döntő érvük volt, hogy érezték a támogatást! Közkedvelt jelképei lettek az 1956-os forradalomnak, **a legtöbben csak így, név nélkül lettek hősök!** Közülük 750-en életüket vesztették, ezek 1/5-e volt 19 éves vagy fiatalabb, 4%-uk pedig még a 16 életévét se töltötte be! Egy egykori „pesti srác” blogjából idézek: „Amikor 24-én meghallottam a tankokat, megszületett bennem a döntés, hogy harcolni fogok a hazáért, mert ettől magasabb, szebb célt nem lehet elképzelni. Aznap este már őrt álltam a Corvin –közben...” És még egy idézet: 2016-ban ünnepi beszédében így fogalmazott Schmidt Mária, a Terror Háza múzeum főigazgatója: „Ezek az októberi ifjak 1848.márciusi ifjainak utódai. Olyan emberek ragadtak fegyvert, akik nem erre készültek. Hétköznapi emberek voltak, akiket a történelem más feladat elé állított, de ők megfeleltek ennek, megtették, amit akkor megkövetelt a haza...”.

Talán még itt Baranyában se jutott el sok emberhez, sőt az itt jelenlévők mindegyike se hallott a z un. **Mecseki láthatatlanokról**, ezért úgy gondolom, róluk is meg kell emlékeznünk! Igaz, a forradalom leverése utáni években a kormány a nevük alapján, mint gyáva, rejtőzködő, azaz láthatatlan emberekre, ellenségre utalt, de ők valójában a szabadságharc elfojtása után még hetekig, sőt kisebb csapataik még hónapokig ellenálltak. Katonák, rendőrök, bányászok, diákok és fiatal munkások, a mecseki falvak önkéntesei otthoni öltözékeikben, kézifegyverekkel vették fel a harcot a Pécsre bevonuló szovjet túlerővel szemben. Nem adták fel egykönnyen a szabadságot, erejük felett harcoltak! 600-800 illetve változó létszámú elszánt embernek sikerült megmutatni, hogy november 4-e után is van még Baranyában is elszántság, hősies ellenállás...Aztán felszámolták őket, többen külföldre szöktek, másokat elfogtak és bíróság elé állítottak... A Tettyén felállított emlékművük emlékeztet... **Nem feledkezhetünk meg Alsómocsolád 1956-os eseményeiről sem!** Alsómocsoládon

hála Istennek nem dördültek el fegyverek, csak kisebb éjszakai falfirkálások történek, elsősorban a tanácselnök személye volt a célpont! **Az viszont említésre méltó, meglehetősen nagy és bátor cselekedet volt, hogy Kúszter tanár úr és diákjai kezdeményezésére, - miután a rádióból értesültek a felhívásról - az éhező budapesti diákoknak teherautónyi élelmet gyűjtöttek össze a faluban, majd felvitték azt és át is adták egy budai iskolában! A falu lakossága így beállt adományozásával a felkelők harcot nem viselő, de azt támogatóinak sorába!** Muráth Tamás a retorziótól való félelmében, novemberben elhagyta az országot. Ő volt, aki Kúszter tanár úrral a szállítmányt kísérte. A tanár úr 4 év börtönt kapott... Egy apró mozzanat még: Kúszter János tanítványai **Pesti János ügyes rajz tehetségét kihasználva, a család konyhaasztalán megrajzoltatták vele csomagolópapírra a Kossuth címet, amit aztán kitzúztak a kocsmá falára! Janinak majdnem baja származott belőle...** Gábor Károly plébános úr 1956. évi História Domus-beli feljegyzéséből való a következő mondat: „...nyomatékosan kértem a híveket a templomban, hogy senki törvénytelen cselekedetre ne ragadtassa magát, senki ne bíraskodjék önhatalmúlag...”

Ugyan nem a szabadságért vívott fegyveres, utcai harcokban, de mégiscsak elveszítettünk Magyarországnak számára 1956. november 4-e és 1957 tavasza között kb. 200 ezer embert, többségében fiatalot, akik akkor disszidáltak. Ez nagyon nagy szám, s így valószínű, hogy többekben a kalandvágy, a jobb élet reménye is felmerült, amikor ezt az utat választották, ez tagadhatatlan! Rajtuk kívül **voltak szép számmal azok, akik részt vettek a forradalom eseményeiben városaik vagy falvaik megmozdulásaiban, s ők is a megtorlástól való félelmükben lépték át a határt** –Muráth Tamáshoz hasonlóan! Kiemelek egy tőlünk távoli városban, **Sopronban történt eseménysort**, erről is szeretnék megemlékezni! A tartalom az akkori soproni egyetemi diákelnök visszaemlékezéséből való. Ők is pontokban fogalmazták meg követeléseiket, felvonulást is szerveztek városukban. Ezután aktív szerepet vállaltak a forradalmi eseményekben: az aulában gyűjtötték az ÁVÓsokat, a pártbizottság tagjait, orosz és marxizmust tanító tanáraikat. Lefegyverezték őket és őrizték, de nem engedtek a tömeg lincshangulatának! Vigyázták a határt, igyekeztek a városban fenntartani a rendet. Később lett fegyverük, de nem használták. Nagycenk és Sopron között összecsaphattak volna a túlerőben lévő szovjet csapatokkal, de harcba nem bocsátkoztak velük. A forradalom bukása után az egyetem több tanára és 200-nál is több erdőmérnök tanuló elhagyta Magyarországot! Ausztriai légerek után Kanadába hívták őket, miután egyik tanáruk több országba kért bebocsátást és magyarul tanulási lehetőséget. A Vankúveri egyetemen magyar erdőszeti fakultást hozhattak létre, magyarul tanulhattak és **legtöbbjük befejezte az egyetemet, mások Amerikába, Európa országaiba távoztak. Kanada híres erdőmérnökei, kutatói, professzorai lettek, nem a hazai értelmiség táborát gyarapították...**

A forradalomnak, sőt az 1963-ig, 7 évig tartó kádári megtorlás éveinek nagyon komoly a veszteséglistája, bár az összes áldozat számát még ma se tudjuk biztosan! Becslések szerint 2 500 fegyveres és civil halt meg, a sortüzekben további 350 ember. 20 ezer körüli a sebesültek száma és 200 ezren kivándoroltak. Kádár ideje alatt 350 - 500 főt ítéltek halálra és kb. 10 ezret börtönre! **Van tehát kikre emlékeznünk! Ady Endre szavai 1956 eseményei kapcsán is aktuálisak: „Csak akkor születtek nagy dolgok, ha bátrak voltak, akik mertek...”** 61 év távlatából nagyon fontos, hogy a fiatalok is megismerjék a forradalom rövid időszakának hőseit! Őrizzük meg emléküket, becsüljük meg azt az igaz hitet, amit a szabadságba vetettek, mert **az ilyen hősök élete is kellett ahhoz, hogy mi ma szabadon élhetünk...**